

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Број: 353-02-1374/2017-16
Датум 23. јануар 2018. године

Београд

Министарство заштите животне средине, на основу члана 2. тачка 2. алинеја 1. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04,36/09) члана 177. став 2. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/16) и члана 23. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС“ бр.79/05,101/07,95/10,99/14) поступајући по службеној дужности у предмету давања сагласности на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта изградње мале хидроелектране Паклештица на реци Височици носиоца пројекта Pirak Hydro Д.О.О. Земун, Жарка Обрешког 23, окончаном решењем Министарства заштите животне средине број 353-02-1374/2017-16 од 18. јула 2017. године, доноси

РЕШЕЊЕ

ПОНАВЉА СЕ поступак давања сагласности на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта изградње мале хидроелектране Паклештица на реци Височици носиоца пројекта Pirak Hydro Д.О.О. Земун, Жарка Обрешког 23, која се планира на простору Парка природе Стара планина, на катастарској парцели број: 8939, 889, 890, 893, 894, 895, 8945, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 932, 933, 934, 935, 941, 512, 513, 514, 517, 518, 519 К.О. Рсовци, 1208/1, 1208/3, 3124, 3125, 3133, 3134, 3135, 3136, 3137, 3138, 3139, 3140, 3141, 3142, 3143, 3144, 3145, 3146, 3147, 3148, 3149, 3150, 3151, 3152, 3153, 3154,3155, 3156, 3162, 3163, 3323, 3324, 3325, 3327, 3328, 3329, 3330,3331, 3332, 3333, 3334, 3335, 3336, 3337, 3338, 3339, 3340,3341, 3342, 3343, 3344,3345, 3346, 3347, 3348, 3349, 3350, 3351, 3352, 3353, 3354, 3355, 3356, 3357, 3358, 3359, 3360, 33361, 3362, 3363, 3364, 3365, 3366, 3367, 3371, 3372, 3373, 3374, 3375, 3376, 3377, 3383, 3384, 3385, 3386, 3387, 3869, 3886, К.О. Паклештица, град Пирот, окончан решењем Министарства заштите животне средине број 353-02-1374/2017-16 од 18. јула 2017. године.

Образложење

Решењем Министарства заштите животне средине број 353-02-1374/2017-16 од 18. јула 2017. године дата је сагласност на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта изградње мале хидроелектране Паклештица на реци Височици носиоца пројекта Pirak Hydro Д.О.О. Земун, Жарка Обрешког 23, која се планира на простору Парка природе Стара планина на катастарској парцели број: 8939, 889, 890, 893, 894, 895, 8945, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 932, 933, 934, 935, 941, 512, 513, 514, 517, 518, 519 К.О. Рсовци, 1208/1, 1208/3, 3124, 3125, 3133, 3134, 3135, 3136, 3137, 3138, 3139, 3140, 3141, 3142, 3143, 3144, 3145, 3146, 3147, 3148, 3149, 3150, 3151, 3152, 3153, 3154,3155, 3156, 3162, 3163, 3323, 3324, 3325, 3327, 3328, 3329, 3330,3331, 3332, 3333, 3334, 3335, 3336, 3337, 3338, 3339, 3340,3341, 3342, 3343, 3344,3345, 3346, 3347, 3348, 3349, 3350, 3351, 3352, 3353, 3354, 3355, 3356, 3357, 3358, 3359, 3360, 3361, 3362, 3363, 3364, 3365, 3366, 3367, 3371, 3372, 3373, 3374, 3375, 3376, 3377, 3383, 3384, 3385, 3386, 3387, 3869, 3886, К.О. Паклештица, град Пирот (тачка 1. диспозитива). Тачком 2. диспозитива носилац пројекта је обавезан да спроведе мере заштите животне средине предвиђене Студијом (поглавље 8); као и да испоштује и друге услове и сагласности надлежних органа и организација у складу са посебним законом (тачка 3. диспозитива).

У образложењу се наводи да се носилац пројекта обратио овом органу са захтевом за давање

сагласности на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта изградње мале хидроелектране Паклештица на реци Височици коју је израдило Предузеће за планирање, пројектовање и екологију Есо Logica Urbo Д.О.О. Крагујевац, Срете Младеновића 2; да је у складу са чланом 20. Закона о процени утицаја на животну средину обезбеђен јавни увид, организована презентација и спроведена јавна расправа о Студији (оглас у дневном листу Данас од 13. јуна 2017. године); да је јавна расправа одржана 11. јула 2017. године у Градској управи Пирот; да примедбе у писаној форми нису достављене од стране заинтересоване јавности и заинтересованих органа али су на јавној расправи присутни заинтересовани грађани указали на могуће проблеме у вези са одржавањем биолошког минимума реке Височице и дали препоруке за коришћење нових стандарда, односно дефинисати минимални одрживи протицај у водотоку 30% с обзиром на хидролошки режим водотока и његове карактеристике с аспекта коришћења и заштите вода посебно имајући у виду да се реализација предметног пројекта планира у заштићеном природном добру - Парку природе Стара планина. На састанку техничке комисије која је разматрала Студију 12. јула 2017. године констатовано је да Студију треба вратити на дораду /допуну. Предлози заинтересоване јавности са јавне расправе су одбијени уз позивање на водне услове ЈВП Србијаводе Београд Водопривредни центар Морава Ниш број 2-07-1955/2 од 21. априла 2017. године којима је дефинисан минимални одрживи протицај од 0,94 m³/s односно 20%. Допуњена студија разматрана је на састанку техничке комисије 18. јула 2017. године која је предложила да се на исту да сагласност, па је на основу наведеног донета одлука као у диспозитиву решења. Према доставници у списима у списима предмета решење је достављено носиоцу пројекта 31. јула 2017. године, са којим датумом је постало коначно.

Дописом број 22252 од 27. децембра 2017. године Јавно предузеће за газдовање шумама Србијашуме, Београд, Михајла Пупина 113 које је управљач заштићеног природног добра Парк природе Стара планина по Уредби о заштити Парка природе Стара планина („Службени гласник РС“, број 23/09) и истовремено корисник Рибарског подручја Стара планина, обратило се овом органу са мишљењем да би требало у поновном поступку преиспитати сагласност овог органа на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта изградње мале хидроелектране Паклештица на реци Височици на простору заштићеног природног добра-Парка природе Стара планина због суштинског неуважавања услова од значаја за заштиту природе и новоутврђених чињеница о евидентираним заштићеним и строго заштићеним дивљим врстама и њиховим стаништима. У прилогу је достављен акт Шумарског факултета Универзитета у Београду број 01-5334/1-20.12.2017; и закључци са састанка одржаног 7. априла 2017. године у Генералној дирекцији ЈП Србијашуме Београд са представницима Министарства пољопривреде и заштите животне средине, Завода за заштиту природе и ЈП Србијашуме. Накнадно, уз акт Шумарског факултета Београд број 01-5334/1-20.12.2017 достављен је допис Завода за заштиту природе Србија број 026-3083/2 од 26. децембра 2017. године са Извештајем о стручном надзору од 10-12. јула 2017. године.

У Извештају о стручном надзору Завода за заштиту природе Србије стоји да је надзор извршен у заштићеном природном добру Парк природе Стара планина општина Пирот на простору реке Височице и Јеловачке реке, у режиму заштите II и III степена ради утврђивања могућности изградње малих хидроелектрана на овим рекама. Дана 10. јула 2017. године, на локацијама планираних малих хидроелектрана Паклештица и Јеловица извршен је електрориболов и том приликом у реци Височици евидентиране следеће врсте: поточна пастрмка (*Salmo trutta*) заштићена врста; поточна мрена (*Barbus balcanicus*) заштићена врста; и поточни рак (*Austropotamobius torrentium*) строго заштићена врста. У реци Височици нађене су узрасне категорије поточне пастрмке старости од неколико месеци до три године при чему доминирају најмлађе јединке. Обе локације представљају природно плодилиште риба уз напомену да је бројност млађи знатна што указује на успешан мрест и добре услове за раст и развој млађи. Поред тога оба водотока су станиште строго заштићене врсте - поточног рака. За оба водотока је

карактеристична мала дубина (30-50 cm) са вировима дубине 1-2,5m. Рипаријанска зона је потпуно очувана и представљена дрвенастом, жбунастом и зељастом вегетацијом која омогућава засењеност воде што су услови који одговарају икри и млађи риба, као и раковима. Констатовано је да је фактор угрожавања: свако захватање воде и смањивање протока неизоставно би довело до знатног смањења дубине и успореног тока чиме би се значајно изменили услови у станишту и трајно нарушила могућност даљег кретања матица риба, мреста и развоја рибље млађи. Предлог мера заштите природе је: трајно забранити све активности које би могле да доведу до нарушавања постојећих услова у станишту – преграђивање река, захватање воде, уништавање крајречне дрвенасте, жбунасте и зељасте вегетације. Наведено је и то да је река Височица (5 km узводно од ушћа у Завојско језеро) годишњим програмом управљања Рибарским подручјем Стара планина за 2013. годину проглашена посебним стаништем риба чиме су на свим локацијама забрањене активности које ометају мрест, развој и кретање риба. Полазећи од овог документа у акту Шумарског факултета Београд број 01-5334/1 од 20.12.2017. године се наводи да евидентирање заштићених и строго заштићених врста у току реке Височице на профилу захвата планиране хидроелектране Паклештица, представља сазнавање нових чињеница што према Закону о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/16) члан 176. став 1. тачка 1. намеће потребу понављања поступка којим је издато решење о условима заштите природе јер је према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10,47/11,32/16,98/16) њихово уништавање, коришћење и предузимање активности којима се могу угрозити те врсте и њихова станишта, забрањено. Будући да су услови Завода саставни део Студије, предлаже се и понављање поступка давања сагласности на Студију. Наиме, непосредно низводно од водозахватне грађевине налази се кањонски део тока Височице – Владикине плоче који представља највреднији део станишта ихтиофауне, а који ће бити директно угрожен значајним инвазивним променама хидролошког режима. Јер, уколико је инсталисани проток $Q_{inst} = 9.20 m^3/s$ на водотоку чији је средњи протицај $Q_{sr} = 6.27 m^3/s$, јасно је да се значајно мењају низводни услови у водотоку од којих зависи опстанак осетљивог акватичког екосистема, посебно у периодима средњих и малих вода. Биолошки минимум, односно еколошки одржив проток одређен је као 15% вредност средњег протицаја на основу анализе постојећих података мерења нивоа воде и протицаја применом рачуна вероватноће и статистичких метода, а не на основу дефинисања хидробиолошких карактеристика реке Височице и мониторинга живог света акватичког екосистема тако да се поставља питање репрезентативности усвојене вредности биолошког минимума од $0,94 m^3/s$. Уз то није узета у обзир чињеница да је ово подручје одређено за посебно станиште риба које према Закону о одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, број 128/14) ужива посебан статус. На састанку од 7. априла 2017. године такође је указано на посебан статус тока реке Височице као посебног станишта риба. Постављено је питање важности решења Завода за заштиту природе о условима заштите природе за изградњу МХЕ Паклештица с обзиром на одредбу члана 9. Закона о заштити природе.

Независно од наведеног овом органу је достављена одлука савеза месних заједница и грађана града Пирота од 16. децембра 2017. године и то: МЗ Темска; МЗ Паклештица; МЗ Рсовци; МЗ Височка Ржана; МЗ Брлог; МЗ Јеловица; МЗ Дојкинци; и МЗ Росомач; о забрани изградње малих хидроелектрана на подручју Парка природе Стара планина у чијем образложењу, између осталог, стоји: да је највећа опасност која се икада надвила над Пиротом изградња деривационих мини хидроелектрана на Старој планини - изградња мини хидроелектрана које воду из речних корита уводе у цевоводе и усмеравају на турбине са деоницама од 1-3 километра, са биолошким минимумом такорећи без воде у речном кориту; да се изградњом истих нарушава комплетан еко систем подручја; да су капацитети нападнутих река (Височица, Дојкиначка, Јеловичка, Топлодолска, Црновршка и Голема река) у највећем делу године на доњој граници биолошког минимума који је довољан само за опстанак ихтиофауне у њима, а не и за покретање турбина; да једини компетентни стручњаци који могу да дефинишу биолошки минимум јесу хидробиолози на

основу истраживања и мерења које би требало да се спроведе барем годину дана што редовно изостаје; да се биолошки минимум код изградње мини хидроелектрана одређује као рачунска вредност применом неке од емпиријских формула или на основу рачуна вероватноће јер се већина мини хидроелектрана гради на неизученим водотоковима где нема мерења, а тиме ни података о потенцијалима; да се не проверава шта заправо значи биолошки минимум, односно да ли та количина воде омогућава опстанак живог света; да веома често власници мини хидроелектрана захватају сву воду како би обезбедили рад турбина поготово у периодима када је мала количина воде (лето, зима); да не поштују ни биолошки минимум; и да је веома често могуће видети деонице од 1-2 километра без воде у речном кориту јер се сва вода уводи у цевоводе и усмерава на турбине. Наводи се и то да су ихтиолози Завода за заштиту природе Србије утврдили да је на свим старопланинским рекама пронађен поточни рак – трајно и строго заштићена врста, као и поточна пастрмка што указује на немогућност изградње мини хидроелектрана на тим речним токовима јер мини хидроелектране постају непремостиве препреке где долази до прекида миграције риба у водотоку. Упозорава се да ће изградња мини хидроелектрана на рекама Старе планине довести до угрожености читавог екосистема, шумске и ливадске вегетације и ихтиофауне у рекама.

Полазећи од цитираног овај орган је утврдио да Извештај Завода за заштиту природе Србије о стручном надзору од 10-12. јула 2017. године јесте доказ о новим чињеницама које би могле да доведу до друкчијег решења ове управне ствари. Остала цитирана документација потврђује те новоутврђене чињенице и образлаже због чега би поступак давања сагласности на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта изградње мале хидроелектране Паклештица на реци Височици у заштићеном природном добру Парку природе Стара планина било неопходно поновити.

Наиме, увидом у списе утврђено је да се на реци Височици планира мала хидроелектрана Паклештица деривационог типа са бочним захватом на укупно 114 катастарских парцела од тога 26 К.О. Рсовци и 88 К.О. Паклештица, на простору у II степену заштите - кањон Владикине плоче и унутар њега заштићен пећински комплекс, где ће бити водозахватна грађевина и у III степену заштите, где ће бити машинска зграда. Водозахватна грађевина се планира на почетку кањона Владикине плоче на катастарској парцели 8939 и 517 К.О. Рсовци и катастарској парцели број 915, 916 и 933 - акумулациони простор и обухвата изградњу преграде (броне) - преливног прага фундираног у дно реке (2,5m) са уставом типа клатна уграђеном у преливни праг и крилним зидовима; бочног прелива; таложнице са комором и прагом између њих висине 100 cm; рибље стазе за истицање еколошког минимума; калдрмисаног дна низводно од водозавата. Деривациони тунел се планира кроз стенску масу од коморе водозахватне грађевина до машинске зграде дужине 2000- 2100 метара и попречног пресека 3x3 метра под притиском. Машинска зграда се планира у непосредној близини корита реке на катастарској парцели број 3124 К.О. Паклештица и састоји се од приземља површине 47,25 m²; подрума површине 264m²; и одводних канала у склопу објекта. Поред објекта машинске зграде планирани су објекти средњег напонског постројења и трансформатора чије су димензије 4,5m x 8,5m бруто површине 38,25m². За осталих 108 катастарских парцела у Студији (као ни у решењу Завода за заштиту природе Србије број 019-291/8 од 18. децембра 2013. године) не наводи се у ком се степену заштите налазе (II или III) док у информацији о локацији Министарства грађевинарства и инфраструктуре број 350-02-00007/2017-14 од 23. марта 2017. године и локацијским условима истог министарства број 350-02-00007/2017-14 од 28. априла 2017. године стоји да се „напред наведене катастарске парцеле на којима је планирана изградња, налазе у оквиру II зоне заштите Парка природе Стара планина“ (укључујући ту и катастарску парцелу 3124 К.О. Паклештица (површине 586m²).

Ни у решењу Завода, а ни у Студији не помињу се заштићене и строго заштићене врсте (поточна пастрмка (*Salmo trutta*) заштићена врста; поточна мрена (*Barbus Balcanicus*) заштићена врста; и

поточни рак (*Austropotamobius torrentium*) строго заштићена врста) нити се река Височица помиње као станиште тих врста које ужива посебан режим заштите. У Студији се наводи да на локацији машинске зграде и локацији водозавода нису идентификовани представници флоре и фауне који могу бити значајно угрожени реализацијом и редовним радом планиране МХЕ и, даље, констатује да уз биолошки минимум од $Q=0,94 \text{ m}^3/\text{s}$ „могући утицај МХЕ на ихтиофауну може бити позитиван у смислу повећања продуктивности; да завршни делови успора могу бити погодна места за мрест јер ће доћи до стварања песковитих и шљунковитих подручја, која су погодна за мрест поточне пастрмке; да у делу тока од водозавода до машинске зграде може доћи до пада биомасе и продуктивности, уколико је предвиђени биолошки минимум воде мали или уколико се исти угрози; и да ће доћи до појаве знатно веће бројности организама који преферирају мирнију воду из групе олигосапробних, олигобетамезасапробних и бетамезасапробних индикатора.“

Констатације у Студији о позитивном ефекту изградње предметне хидроелектране на ихтиофауну, међутим, не одговарају чињеницама утврђеним приликом стручног надзора Завода за заштиту природе Србије које стоје у Извештају од 10-12. јула 2017. године. Ово због тога што би, планирана хидроелектрана, чији је инсталирани проток $Q_{\text{inst}}= 9.20 \text{ m}^3/\text{s}$ на водотоку чији је средњи протицај $Q_{\text{sr}}= 6.27 \text{ m}^3/\text{s}$ уз биолошки минимум, односно еколошки одржив проток одређен као 15% вредност средњег протицаја (што значи захватање скоро целокупне количине воде - 85%) на коме је стручним надзором констатована на појединим деловима „карактеристична мала дубина (30-50 cm)“ и „фактор угрожавања: свако захватање воде и смањивање протока“, имала не позитиван, како то стоји у Студији, већ негативан ефекат на ихтиофауну (укључујући ту и заштићене и строгозаштићене врсте) због трајне промене услова у станишту.

С обзиром на то да се чињенице утврђене стручним надзором Завода за заштиту природе Србије од 10-12. јула 2017. године битно разликују од констатација садржаних у Студији, те да би оне, да су биле познате у тренутку одлучивања о давању сагласности на Студију могле довести до другачијег решења ове управне ствари, што је према одредби члана 176. став 1. тачка 1. Закона о општем управном поступку разлог за понављање поступка, овај орган је, поступајући по службеној дужности, донео олуку као у изреци на основу члана 177. став 2. истог закона.

У поновљеном поступку ваљало би прибавити и ново решење о условима заштите природе од Завода за заштиту природе Србије с обзиром на новоконстатоване чињенице у Извештају о стручном надзору од 10-12. јула 2017. године због којих је ваљаност решења овог органа о давању сагласности на Студију, доведена у питање.

Упутство о правном средству:

Ово решење је коначно у управном поступку. Против истог се може покренути управни спор пред Управним судом подношењем тужбе у року од 30 дана од дана пријема решења.

Доставити:

- Носиоцу пројекта
- Републичкој инспекцији за заштиту животне средине
- Архиви

